

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.

Az előfizetési pénzek

s a lap kezelését illető minden tárgyak a kiadó-hivatalhoz (Első magyar egyetemesi könyvnyomda, 3. korona-utca, 18. sz. a.) intézendők.

Bérmegyei levelek el nem fogadtatnak.

Előfizetési ár:	
Év	Félév
100.75	101.25
19.50	120.
98.25	98.20
88.75	89.
84.50	85.
85.	95.50
76.	76.50
82.	99.
93.50	94.

Beigazolási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., bélyegdíj minden beigazolásért 30 kr.

A nyilat-tér-be 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Előfizetési feltételek

FÜGGETLEN LAPOK

című politikai napilapra:

Egész évre	20 ft. — kr.
Félévre	10 — "
Negyedévre	5 — "
Egy hónapra	1 — 70 "

A „Füg. Lapok” kiadó-hivatala, 3. korona-utca 18. szám.

Őszinte hangok a palóczi vidékről.

(P—i—) Örömtől dagadt kebelém, remeggett szívem a boldogság miatt, midőn hazánk főállamgyűlésének a hercegprímásnak gróf Haller Sándor ő méltóságához, mint a nagyváradi kath. értekezlet elnökéhez intézett válaszsorait olvastam.

Első nyilatkozat az illetékes oldalról az autonómia ügyében, melyet előbb megtestesítve látni, legfőbb vágyam, s imám tárgya; mert meg vagyok győződve, s e tekintetben meggyőződésem rendíthetetlen, hogy annak életét melege felfogva olvasztani a hit-hűgek keblek dermesztő jegét, s a válaszos buzgalom enyészetenek indult növényzetét, a közérdekeltség következtében rövid idő alatt virulóra, gyümölcsözővé teendő.

E meggyőződés ragadtatott velem toltat, midőn mult alkalommal a mindenki számára nyitva álló téren, a saját terén, az autonómia mielőbbi életbe léptetése mellett felszóltam, figyelmetvetve az illetéket a szükségkép bekövetkező választások alatt előfordulható pártküldekre, mely küzdelmek közepett aligha sikerül a szervezkedés oly tökélyesen, mint a béke csendes napjaiban; és ha sikerülne is, a szervezett állapot előnyeit tagadni, kétségbe venni lehetlen.

Hogyan történjen a szervezkedés, melyik legyen az autonómia vonatkozó megállapodás és egyetértés létrehozásának legegyszerűbb módja? arról a nagybecsű válaszevel csak annyit mond, hogy az a nagyméltósági püspöki kar komoly és beható tanácskozásainak színter tárgya, midőn a többi között így szól:

„E kérdés — az autonómia — megoldásának legegyszerűbb módja felett komolyan és behatólag tanácskozva, nem rajta — t. i. a püspöki karon — mulik, hogy az egyház világi tagjai tanácsának befolyása mellett, az autonómia vonatkozólag, megállapodás és egyetértés jöjjön létre oly javaslatban, melyet ő felsége legfelsőbb színe elé terjeszteni lehessen a végett, hogy annak alapján az autonóm egyházi gyűlések mielőbb rendszeresen megtartatassanak.”

Történt-e a nagyméltósági püspöki kar részéről e tekintetben már megállapodás vagy nem, és ha történt, miben állapodtak meg? — arról a választat hallgat, más uton sem lehetett az ideig biztos tudomást szerezeni. Azért úgy hiszem, az illeték tekintélyét nem sértém meg, nem vétek az irántuki kegyelet ellen, ha mielőtt határozatokat ismerném, elmondom saját nézetemet, mint azt mások is tevék.

Nem osztom azok véleményét, kik mindenk előtt egy országos vegyes tanácskozmány összehívását tartják szükségesnek, melynek tárgya nem az autonómia szervezete, hanem a püspöki joghatóság s a világi befolyás közötti határvonal kijelölése lenni.

Mondom: nem osztom e véleményét. Az egyes püspöki megyékben tartandó autonómikus gyűlések — conferentiák — alkalmával ugyan is vagy megengedettnek azután a kijelölt határvonal módosítása, vagy nem.

Ha megengedettnek: akkor fölösleges az országos vegyes tanácskozmány mint kezdet, miután határozata kötelező erővel nem bír.

Ha nem engedtetnék meg: akkor a püspöki megyei gyűlések csak decoratió-

ként, cifrázat gyanánt szerepelnének, és méltán lehetne tartani az eléggé nem fájlalható erdélyi esemény ismétlésétől; pedig nem az erők szétforgácsolása, hanem összevonása a cél.

Aztán a világiak közül kik lennének hivatalosak az országos vegyes tanácskozmányba? egyedül a mágnások? vagy ezekkel együtt a Pesten tartózkodó tehetőségek?

Nem vonom én kétségbe senki tudományát, tisztellettelen hajlok meg a felsőbb osztály képzett egyénei előtt, de mivel non omnia possumus omnes, emmél fogva alig hiszem, hogy azok, kik a népet csak látásból ismerik, s annak belső életét, viszonyát soha nem tanulmányozták, sőt tán fölületes vizsgálatra sem méltatták, — oly ügyben, mely hazánkban az összes katolikusokat osztály különbség nélkül egyaránt érdekli, az egyházi és világi elem közt huzandó vonal kijelölésénél teljes jótasságot, hibázhatatlan tökélyű képzetséget igényelhetnének maguknak.

Nem osztom továbbá azok véleményét sem, kik az egyes püspöki megyékben tartandó conferentiákra az egyháziak közül, a kanokokon kívül, minden kerületből az alesperes és jegyző, vagy e helyett egy szabadon választott megjelenését, a világiak közül pedig szintén szabadon választott két egyéniség küldetését állítják czélhoz vezetőnek.

E vélemény pártolói, úgy látszik, nem figyelnek arra, hogy az ily eljárás a világiaknál mindjárt kezdetben némi bizalmatlanságot idézhetne elő, mennyiben azok az egyháziak által, kivált oly megyékben, hol a kanokok száma nem csekély, meglehetősen túlszarnyalatván, kisebbségben lennének; pedig épen az ellenkezőre, a bizalom megnyerésére kell törekednünk. Kinek bizalmát bírjuk, azt az ügynek már félig megnyertük.

Aztán szabad választás kövekeztében, hol a szám, a többség dönt, megtörténhetnék, hogy épen azok, kik képességök, úgy szerették, buzgalmuknál fogva leginkább hivatvák a tanácskozmányban való részvevésre, kimaradnának; mint azt más alkalmakkor is sajnosan vagyunk kénytelenek nem ritkán tapasztalni.

És miután ez ügyben minden katolikus szavazattal jár, s kell hogy bírjon, ki lenne képes egy egész esperesi kerületben a szavazókat ugyanazon helyre gyűjteni, vagy a szavazást másképp úgy rendezni, hogy a kisebbségben maradtak részéről a család gyantuját kikerülje?

Említem-e még, hogy itt ott korcskedés is fejlődhetnék ki, pedig attól Isten mentsem meg bennünket, miután az a pártok közötti viszályt, ellenségesedést idéz rendesen elő; holott a mi törekvésünk az összetartás.

Legkevesbé osztom végre azok véleményét, kik azt mondják: miszerint elég, ha a püspök az általa meghívott egyházi és világi egyénekkel tart püspöki megyei conferentiát s ezekkel dönti el a további teendőket.

Mily nagy hátrányára lenne az ily eljárás hazánkban a katolicizmusnak; mily sok keserű panasz — kifakadásra adna okot; mily tágos tért nyitna a mitsem törődés kárhazatos metelyének; úgy hiszem mindenki belátja. A meg nem hívottak mellőztetésüket bizonyos nyaraló néven fognák venni, és méltán, mert az egyik ép úgy tagja az egyháznak, mint a másik, s ha talán eddig eynémely nem hordta annyira szívét az egyház felvirágoztatásának ügyéért, mint azt keresztényi köteleme hozta magával, oda kell működniük, hogy ezután hordja.

Elmondtam okaimat, miért nem osztom a felhozott három vélemény egyikét sem, most már saját nézetemet vagyok bátor előadni.

Szerény nézetem szerint leginkább czélhozvezető leendett, ha minden megyés püspök megyei-zsinatot, synodust tart, melyben a megyében uralgó hangulat kikérdése, megtudása után, papságot a teendő felőli vélemény nyilvánításra szólította volna fel; az így szerzett tudomás után aztán a nagyméltósági püspöki kar, egy tanácskoz-

mányban, önmaga határozta volna meg a további teendőket.

Miután azonban ez eljárás kissé hosszás, az időjelei pedig gyors működésre intenek; miután továbbá az ily eljárás mellett a hosszú halogatás miatt most már könnyen azon gyanu támadhatna, mintha az egyháziak híveik mellőzésevel akarnák az egész ügyet eldönteni, mi által ez utóbbiak még jobban elkiserítettének, mellőzve a synodus tartást, elégségesnek vélem, ha a nagyméltósági püspöki kar tagjai közt, egy általuk mielőbb tartandó tanácskozmányban, a megyei conferentiák egyformasága tekintetéből, bizonyos pontokra nézve megegyezés jön létre.

Ezután következzenek a püspöki megyei conferentiák, hová meghívandóknak véleményeznek minden katolikus, mi könnyű móddal, a legegyszerűbben következésképp történhetnék meg.

A megyéspüspök, mint főpásztor, bocsásson megyei papsághoz, s ennek útján híveikhez rendes szokás szerint körlevelet, melyben határozza meg, jelölje ki a conferentia tartásának idejét és helyét. Az illető lelkesek gondja leendő azután a körlevél tartalmát köztudomásra hozni, a plebánia körében tartózkodó honoratiókat tán személyesen is fölkeresni, a conferentian való megjelenésre fölkeríteni, s a népet az egész ügyben felvilágosítani s utasítással látni el.

Az ily eljárás mellett teljesebben menne a közóhaj, hogy a kezdeményezés a nagyméltósági püspöki kar részéről történjék: meg lenne nyerve a hívek bizalma; panaszra, kifakadásra alapos ok senkinek sem szolgáltatnék, tárva levén mindenki előtt az ut, a conferentian megjeleneni s ha tetszik, az ügyhöz hozzá szólni.

Ne mondja senki, hogy így a világiak részéről sokkal többen lennének jelen, mint az egyháziak közül. Ez igen hihető, de ez nem csak aggályt nem keltethet, sőt igen kívánatos, hisz menél szelesebb az alap, annál erősb a reá helyezett épület, annál könnyebben daczol a viharokkal. Az egyházi és világi elemet én nem mint két egymással szemközt álló pártot képelem, melynek főczélja többség által túlsúlyra vergődni s az ellenrész leszavazni; hanem mint azon egy családnak lelkesült tagjait, kiknek főteherkövük eszmécsere, kölcsönös fölvilágosítás által egymást capacitálni.

Ez az én szerény nézetem. Nem tudom osztja-e velem valaki e nézetet, ha nem, szóljon a dologhoz, mondja el saját véleményét, tegye meg jegyzeteit, de higgadtan, komolyan, minden gyanúsítás, minden epéskedés nélkül, nem úgy, mint az „Idők Tanujának két keresztelű jegyzetét” czikkezője.)* Az érdek ereje előtt tisztellett hajtom meg fejemet.

Az adóügyi és a megyék.

Szólunk az adó behajtási törvényjavaslat szelleméről a mult számban, szűkös, hogy a kérdést megvilágítsuk a polgári hatóság szempontjából is.

Ugy látszik, a két keresztelű vitének nagy kedve lenne ismét pörlekedni, szeretné utoljag fölhasználni epitheton szótárának durván sértő kifejezéseit. Azonban most igen rozsol czélzott, epés nyilat oly egyénre találtam lövelni, kinek legkevesbé kedve sincs a civakodásra, mert meg van győződve, hogy a személyeskedések a szónyegen levő ügynek nemcsak nem használnak, sőt fölültebb ártanak. Azon egyre mégis bátorodom őt figyelmeztetni, hogy midőn czifrázta, megjegyzése készült, mindennek előtt mossa meg kezét, ne hogy azok moeszkával az irodalom tiszta terét berondítsa. A piszok szemétdombra való, nem az irodalomba. Az általa használt s reám alkalmazott „csatlós” kitétele pedig azt mond, és azt kifejezze meg de jól, hogy én e ideig senkinek csatlósra nem voltam s ezután sem leszek; e szerep sokkal jobban illik az uszályhordozókhoz, mint az igazságszervezők, s annak védelmében elhalmi is kész bátor lelkekhez. Különbem ne hogy azt gondolja s elbizottan azzal díszelkedjék, miszerint azért nem bocsátkoztam vele hosszab vitába, mivel nem bírtam volna képes őt megczáfálni, az általa tett megjegyzésre válaszolok, de csak röviden. — Ki nem sajnálja a fáradságot, keresse föl az I. T. 23 és 25 szá mait, s olvassa el „a magyar kath. egyház autonómiaja s a nm. püspöki kar” czimű hivatalozott czikkezetét, és látni fogja azonnal, hogy ott e szó: autonómia előfordul ugyan, de ha

Minden új rendezési intézkedése a törvényhozásnak azon vitális elvet lényegében dönti el: mikép és minő irányban akar a kormány haladni?

E téren két nagy elv küzd egymással t. i. a központosítás és hatóságrendszer s a kormányának tisztában kell lenni önmagával, mely utra tér rendszabályaiban s akkor következetesnek kell lennie minden téren azon vonalig, míg az a józanul felfogott rend érdekével összefér.

De mi ezt t. i. sem határozott irányt, sem következeteséget nem találunk. Az igazságügyben a kormány, dacára a legnagyobb okoknak, nemcsak a helybeli, de a kerületi (megyei) igazságszolgáltatást, a polgári ügy, mint a bünygyit a hatóság gondozása alatt hagyja.

Pedig évdizek multak már azóta, mióta országosan elismertették, miszerint a közgazgatástól el kell a törvénykezést választani, ez utolsó teljesen emancipálni a politikai fluctuatiók igen káros befolyásától.

Pedig mindenki előtt világos s mi is annyiszor vitattuk, hogy a létező osztályok közti különbsézt csak az szüntetheti meg, ha nem lesz városi és megyei törvényszék egy ponton, melynek egyikét a régi megyei, másikat a régi városi elemek állítják össze, hanem lesz helybeli s kerületi törvényszék, mely sem egyik, sem másik osztály vagy elem, de az ország, vagy is, mert monarchiában élünk, királyi törvényszék leendő, melynek tagjai nem a politikai pártok fluctuatiói szerint választatnak, kik függetlenek s csak törvény útján elmozdíthatók.

Pedig elmondott eléggé, miszerint ha valami van, mire politikai testületek alkalmazhatók, ez az igazságszolgáltatás feletti felügyelet, ez különösen s kiválólag a miniszteri felelőség tárgya. É: elmondott még sok minden márt.

Mind ezek ellenére a kormány e téren tul — municipalis irányu s meghagyta a városok s megyék törvényszékeit.

Ellenkezőleg az adó ügyet illetőleg, annak minden ágában tulzott centralis irányu, mely a polgári hatóságoknak minden legkisebb beavatkozást megtagad.

Ha a modern európai tudomány nem egyhangulag kárhazatná a merev központosítás elméletét alkotmányos államban —

Ha a saját hazánkban egész történelmi fejlődése nem egészen ellenkező irányu volt volna a multban —

Ha a nemzetiségi, vallásfelekezeti s számtalan életbevágó érdekek nem terelnék a nemzetet a municipalismus utai felé —

Ha alkotmányos létünk annyira minden oldalról védett s biztos volna, hogy annak örökké valóságáról senkiben aggály sem támadhatna —

Ha végkép csak arról volnánk biztosítva, hogy egy lehető absolutismus, magyar nemzeti önkényi lesz, nem más —

Ekkor, de csak is ekkor értenénk azon merev központosítási irány czél- a czikkezés tartalmával egyező fogalmat ké szit az ember magának, az minden inkább lesz, csak nem oly önkormányzati szervezet, melyben a világiak az öket megillető tért foglalják el. Oly önkormányzati rendszert, mely közóhajunk tárgya, valóságos autonómia, a nagyváradi kath. értekezletnek, a hercegprímás útján a cultusminiszter ő nagy méltóságához intézett kérvénye foglal magában, a czikkirő ur argusszemeit ez bizonynyal ki nem kerülte, és miután annak tartalma ellen a saját terén, legalább tudomra, mi kifogása sem volt, úgy hiszem, a közmondással: qui tacet, consentire videtur elv következtében, méltán tetten föl róla, hogy jobb utra tért, s így igen rendén használtam mult alkalommal irt czikkemben ama kifejezést: hogy az Idők Tanujának „viszonások” czimű tisztelt írója utolsó czikkroszatában az autonómia szükségeséget, mely ellen addig harcolni látszott, a consilium mutare in melius böles elvűl fogva beismerte s minél előbbi létesítését sürgette. Ha családomban, az nem az én hibám, mindentudó nem vagyok, ember-társamról csak jól tettem föl, mint fölteni kötelesség mindaddig, míg az ellenkezőről meggyőződés nem vagyunk. Oly autonómia, minőt hivatalozott czikkében leír, ismételve sürgetni, nem érdemes. Attól Isten mentsem meg bennünket, az nem áldás, de átok lenne; a mostaninál sokkal nagyobb elégedetlenséget idézne elő.

zatát, mely az adóügyi javaslatot jellemzi.

Már kimutattuk, miszerint a polgári hatóság mellőzése az adó-kezelés körül veszélyes jár mind az államra, mind az adózókra nézve, mert ha tilos egyetértés jö létre, megkárosítatik az állam, ha conflictus áll elő, elnyomásnak van kitéve az adózó.

De most azt mondjuk, hogy a polgári hatóság mellőzése lehetlenné teszi a hatóság létezését is.

A polgári hatóságnak meg vannak kényeszerü attributumai, melyek által az épen hatóság lesz. A város joghatósági tehetősége által hatóság, épen ugy a megye.

A megyék politikai jogköre, bármit mondjunk, a kerületi választások s utasítás megszüntetése által, megsemmisült.

Az igazságszolgáltatási működése helytelen is, s ha most nem szüntetik be, soká nem tarthatja fenn magát.

Végrehajtási jogköre merőben felirati jogra reducaltatik.

Az adó-kérdéseibe, hol a kerület lakosságának oltalmat nyújthatna viszálesek ellen, semmi avatkozása nincs.

Szeretnők már most tudni, mi által marad a megye hatóság s mi indoka van létezésének?

Tehetősége semmi és még is felelősége nagy.

Miért gyűljön össze a megye közönsége ezentul?

A politikában annyit tehet, mint bármely kör, egyet, caszinó vagy rögtönzött népgyűlés — véleményt mondhat, petitiót indíthat a törvényhozáshoz.

Az igazságszolgáltatásra nézve annál hazafasabb, minél kevesebbet érinti azt a pártok küzdőhelye.

A végrehajtásban felírhat, ha miben a kiadott rendelet téves vagy bal eredményeket idézne elő.

Az adó kérdéseibe bele sem szólhat, és ha bele szólna, névszerint bejegyeztetik a jegyzőkönyvbe s várhatja eltiltetését működéséről.

Nincs a megyének sem saját budgetje, melyre kivetést tehet, hiányzik az önálló hatóság csetere, minden hatalma a kormány kezében, mely minden perczen megtagadhatja a hatóság életnedvét a pénzt.

Ezért ne ámitsuk magunkat a municipalismus fenntartásával — ha elveszszük az életnedveket, elszárad az és kidől magától.

Haynald és Meysenbug küldetése.

A N. Fr. Pr. jun. 9-ki számában olvassuk a következőket: Hivatalos lapjaink azon véleményét, mintha nmg. Haynald kalocsai érsek ur a concordatunra vonatkozólag kapott volna megbízást, végkép alaptalannak állítják és azt mondják, hogy ő excaja csapján a cath. magyar clerus állását illetőleg ment volna oda a római curiánál némileg szabályozni. A római és a concordatumi ügyekben jól értesült szokott „Univers” nek egyik bécsi levelezője m. máj. 31-ről így ír:

„Daczára a hivatalos lapok czáfogatásainak, még is valósult azon hír és okoskodás, miszerint Haynald kalocsai érseknek különös megbízatása volt az osztrák császártól a pápához. Megbízatásának tartalma minden esetre azonos a jelenleg Rómában időző Meysenbug küldetésével. Haynald ő excaja a császárnak egy kéziratát nyújtá át a pápához. E kézirat tartalma iránt igen különböző, sőt ellenkező állítások körtöznek a közönség értesítésében, s mivel nehéz volna a több s ellentmondó tudósítások közül az igazat, a valódit kiszemelni, nem bocsátkozom közelebbi meghatározásokba. Annyi bizonyos, hogy azon fölvilágosítások, melyeknek az érseknek igen hidegen fogadott szentséges atya előtti előadására Haynald ő excaja megbízva volt, nem változtattak az apostoli szék azon határozatainak, melyeket az osztrák események folytán magas bölcességében kénytelen volt az egyház érdekeinek megóvására életbe léptetni.

A mi ezen fölvilágosításokat illeti, három pontban lehet azokat őzpontosítani. Eleven színekben ábrázoló a megbízott és küldött ő Szentsége előtt mindazon ellen-

